

**COORDINADORA
DE COLLES CASTELLERES
DE CATALUNYA**

MEMÒRIA D'ACTIVITAT

Abril 2013 / Març 2014

ÍNDEX

1. Presentació del president
2. La CCCC al servei de les colles castelleres
  - 2.1 Formació en gestió per a colles
  - 2.2 Protocol d'accés de noves colles
  - 2.3 Accions encaminades a la captació de recursos per les colles
  - 2.4 Contractació i gestió de les assegurances
  - 2.5 Altres
3. La difusió i el prestigi social del fet casteller
  - 3.1 Els castells com a Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat
  - 3.2 La difusió dels castells a les escoles
  - 3.3 Web i xarxes socials
  - 3.4 Presència als mitjans de comunicació
  - 3.5 Disseny i desenvolupament de la marca Castells
  - 3.6 Altres
4. La prevenció i la seguretat en el món casteller
  - 5.1 Estudi protector cervical
  - 5.2 Jornada de Prevenció de Lesions i altres accions formatives
  - 5.3 Altres
5. Annexos
  - 6.1 Colles membres de la CCCC
  - 6.2 Junta
  - 6.3 Resum de resultats 2013
  - 6.4 Intervenció de l'exconseller Tresserras a l'acte de celebració del tercer aniversari del reconeixement de la Unesco als Castells

1. PRESENTACIÓ DEL PRESIDENT

La temporada 2013 ha estat tot un èxit per molt motius. L'univers casteller ha crescut com mai. Hem passat en cinc anys de 56 colles associades a la CCCC a les actuals 88 colles (incloses les que estan en formació). El creixement del nivell de les colles no s'atura. Mai fins ara havíem tingut tantes colles de gamma extra, de nou, de vuit, de set i de sis. Hem aconseguit mantenir el baix nivell de caigudes amb una reducció constant any rere any, passant del 7,2% de caigudes el 1996 al 3,1% actual. Mai s'havien fet tants castells com enguany. Més de 10.000 castells és una xifra record. Gaudim d'un reconeixement social que ens fa sentir orgullosos de formar part de la cultura del nostre país. I tot això ha estat possible gràcies a la bona feina que fan les colles. Feina de captació de castellers, d'hores i hores d'assaig, d'il·lusió per fer més i millors castells, d'orgull per portar la camisa de la teva colla. En definitiva, d'estimar el castells.

Ara bé, aquest èxit l'hem d'administrar amb saviesa i prudència. Amb més de dos-cents anys d'història estem obligats a actuar responsablement envers els nostres castellers, la història de les colles de les que formen part i la societat que ens ha atorgat un valor simbòlic difícil de preveure fa uns anys. Tots plegats hem de trobar les fórmules que ens permetin obtenir els recursos necessaris per al sosteniment de les colles sense hipotecar el futur de les pròpies colles i sense malmetre la percepció tan positiva que té la societat catalana del que fem i de com ho fem. Hem d'aprendre els uns dels altres. Les més de vuitanta colles existents són veritables laboratoris d'innovació que han trobat fórmules de gestió i tècniques d'èxit, constituint bones pràctiques a seguir. Per compartir-les, hem d'apostar per l'intercanvi d'experiències a través de l'organització de jornades, cursos i tallers. Entre tots ens reforcem. També estem obligats a continuar treballant en la consecució de castells més segurs, mitjançant la recerca de noves mesures en l'àmbit de la seguretat i aplicant tots els nostres coneixements i esforços en garantir la integritat dels nostres castellers. L'èxit de la decisió d'implantar els cascots dels castellers del pom de dalt amb resultats extremadament satisfactoris ens indica el camí a seguir.

Des de la CCCC continuarem treballant intensament al servei de les colles per a que res del que han construït i que ens ha portat a l'actual situació d'èxit i reconeixement es faci malbé. La Coordinadora no és res més que l'expressió de la voluntat conjunta de les

colles. La nostra força és la força de la unió de totes les colles. Continuarem treballant per garantir unes assegurances que protegeixin els nostres castellers. Continuarem difonent el fet casteller arreu. Continuarem assessorant les colles en matèria de prevenció de lesions. Continuarem difonent les millors pràctiques en matèria de seguretat, millores tècniques i de gestió administrativa de les colles. Continuarem treballant per disminuir el risc de lesions. En resum, continuarem buscant la manera de servir les colles, per a que fer més, millors i més segurs castells sigui la seva principal ocupació.

En aquesta línia, la CCCC ha treballat durant el 2013 sobre la base de tres eixos: serveis a les colles, seguretat i prevenció de lesions, i difusió del fet casteller. I aquesta continuarà sent l'aposta per al 2014.

Alfonso González Bondia

President CCCC

Valls, 21 de març de 2014

2. LA CCCC AL SERVEI DE LES COLLES CASTELLERES

2.1 FORMACIÓ EN GESTIÓ PER A COLLES

Amb les activitats de formació en prevenció ja consolidades, la CCCC ha decidit aquest any obrir un altre àmbit de formació, el de les bones pràctiques de gestió, amb la organització d'una jornada anual, en què s'abordaran qüestions de tipus legal, fiscal, de gestió de recursos humans, etc., orientades cap als equips directius de les colles castelleres, en tant que entitats sense ànim de lucre. La primera edició d'aquesta jornada, que té voluntat d'acabar esdevenint un referent com ho és la de Prevenció de Lesions en el seu àmbit, es va celebrar el passat dia 1 de juny al Museu de Badalona, organitzada en col·laboració amb la colla local i amb el suport econòmic de Repsol.

Aquesta primera edició es va optar per dedicar-la a un tema tan important com és l'obtenció de recursos. La jornada va arrencar amb la presentació a les colles dels resultats del Diagnòstic de les Formes de Gestió i Organització de les Colles Castelleres, desenvolupat per la URV el 2012. Seguidament hi va haver una xerrada sobre com trobar empreses col·laboradores i es va tancar amb una taula rodona en què membres de diverses colles van presentar algunes experiències de finançament: micromecenatge, patrocini en "espècies", marxandatge, quotes i el treball conjunt de cara a l'administració.

Cartell i un momento de la inauguració de la Jornada de Badalona.

La Jornada de Badalona es va complementar a la tardor amb una xerrada sobre obligacions fiscals (IVA, IAE, impost de societats, IRPF, etc.) i un taller de com aconseguir una empresa col·laboradora (ampliació de la xerrada fet a Badalona). Tots dos també van aconseguir un bon nombre d'inscrits i una molt bona valoració per part dels assistents.

Acció formativa	Data	Hores	Lloc	Participants	Colles
I Jornada de Bones Pràctiques de Gestió	01/06/2013	4	Badalona	120	43
Xerrada obligacions fiscals	06/11/2013	2	Barcelona	27	15
Taller empreses col·laboradores	30/11/2013	4	Barcelona	22	14

2.2 PROTOCOL D'INGRÉS DE NOVES COLLES

La junta de la CCCC va aprovar el 17 de desembre de 2012 un Protocol d'Admissió de Noves Colles, que va ser ratificat per totes les colles en l'assemblea del 16 de març de 2013 celebrada al Vendrell, amb l'objectiu de millorar el servei i atenció que es dona als projectes de creació de noves agrupacions castelleres, i al mateix temps establir de forma més clara uns requisits que les colles han de complir per a ser acceptades definitivament a la Coordinadora. Durant el primers mesos de 2013 ja es van aprovar quatre colles en formació, i el seu número s'ha disparat el darrer any: entre l'abril de 2013 i el febrer de 2014 s'han afegit una vintena de colles en formació més.

De totes aquestes colles, la junta de la CCCC ja ha aprovat el pas a colles membres de dues d'elles: els Xics Caleros i els Brivalls de Cornudella.

D'altra banda, al llarg del darrer any la junta de la CCCC ha treballat conjuntament amb les colles universitàries per tal de desenvolupar un protocol d'ingrés de noves colles adaptat a les seves circumstàncies, que se sotmetrà a l'aprovació de l'assemblea a Esplugues.

2.3 ACCIONS ENCAMINADES A LA CAPTACIÓ DE RECURSOS PER LES COLLES

Al llarg del darrer any la Coordinadora ha desenvolupat una sèrie d'accions encaminades a ajudar a les colles a captar recursos econòmics, obrint vies fins el moment inèdites, una tasca fonamental en el moment actual, en què les vies de finançament més tradicionals resulten més complicades.

Així, des de la CCCC s'ha treballat en el disseny d'un programa de difusió i comercialització d'un **producte turístic casteller**. Aquesta és una acció que està integrada dins el projecte, més ampli, de creació d'una marca oficial del món casteller (veure punt 3.5), però en aquest cas orientada bàsicament a que siguin les pròpies colles les que se'n beneficiïn econòmicament. El disseny d'un producte turístic s'ha engegat després de comprovar l'interès de les empreses del sector pel món casteller. El producte proposat per la CCCC, però, permet a les colles conservar-ne el control i es basa en criteris de sostenibilitat i de respecte a la pròpia activitat.

Com a primer resultat, aquesta primavera es començaran a comercialitzar visites guiades als assajos de tres colles de la ciutat, mitjançant el propi web de la marca Castells i Turisme de Barcelona. La previsió és que progressivament s'hi puguin anar afegint altres colles que ho desitgin.

Una altra iniciativa vinculada a la marca Castells amb l'objectiu que les colles puguin obtenir ingressos extra és el desenvolupament d'una línia de **marxandatge** global del món casteller (samarretes, gorres, tasses, bossesm etc). En aquest cas, la CCCC s'encarrega de la producció i disseny dels productes, que les colles podran adquirir a preu de cost, obtenint-ne un benefici. La primera línia de marxandatge (basada en la imatge de la pròpia marca) també estarà a disposició de les colles aquesta primavera.

Finalment, la CCCC va signar el passat 29 de juliol un **acord** marc amb El Nan Casteller per tal que totes les colles sòcies poguessin adquirir aquest joc de fusta a uns preus avantatjosos, que permetessin un interessant marge de benefici en la venda.

2.4 CONTRACTACIÓ I GESTIÓ DE LES ASSEGURANCES

Al llarg de la temporada 2013, la Coordinadora ha continuat oferint la cobertura de les pòlisses que té contractades a totes les colles membres, així com a les que s'hi han anat incorporant com a colles en formació. Cal recordar que aquestes pòlisses són:

- Responsabilitat Civil (Allianz)
- Assistència sanitària (Allianz). Dóna cobertura als accidents ocorreguts en l'execució de castells tant en assaig com en actuacions, amb un àmbit mundial. Inclou l'assistència mèdica i un subsidi per baixa.
- Accidents (General i Allianz). Dóna cobertura als accidents ocorreguts en l'execució de castells tant en assaig com en actuacions, amb un àmbit mundial. Inclou les indemnitzacions a pagar en cas d'invalidesa permanent (parcial o total).

A més, aquest 2013 la CCCC ha assumit la gestió directa de la tramitació dels sinistres donats d'alta per les colles al web de cara a la companyia asseguradora. Aquesta gestió de la CCCC ha permès guanyar en agilitat, de manera que les colles i els afectats tenen el número de sinistre -necessari per tràmits posteriors- més ràpidament, i al mateix temps reduint el nombre d'errors i duplicats. Cal afegir-hi la feina, ja habitual, de mediació entre les companyies i les colles en els casos més complicats, aquest any el de l'accident greu patit pels Castellers de la Vila de Gràcia.

Finalment, des de la CCCC s'han desenvolupat les accions necessàries per aconseguir la renovació de les pòlisses per al 2014 i es treballa ja de cara al 2015.

2.5 ALTRES

D'altra banda, la Coordinadora també ha desenvolupat altres activitats al llarg del darrer any al servei de les colles membres:

- **Elaboració i implementació d'un mecanisme de relació de la junta de la CCCC amb les colles** amb l'objectiu de facilitar la detecció de necessitats de les colles, la recepció de suggeriments i la transmissió dels projectes de la CCCC (junta i gerent):
  - o Creació de la figura d'un enllaç de junta, comunicació a les colles de la iniciativa i primers contactes.
- **Relacions específiques amb les colles universitàries:**
  - o Implementació de l'acord sobre l'ús del casc per als castellers del pom de dalt en aquestes colles.
  - o Elaboració del protocol d'admissió de noves colles universitàries.
- **Mediació entre colles en aplicació dels acords de la CCCC:**
  - o Mediació en la controvèrsia entre els Castellers d'Altafulla i els Castellers de Torredembarra sobre l'acord de la canalla
- **Aplicació de l'acord sobre la inserció de publicitat a la indumentària castellerà:**
  - o Estudi i resolució en aplicació dels estatuts de la CCCC dels casos que afectaven els Castellers de Sant Cugat, els Castellers de Vilafranca i els Castellers de Barcelona

3. LA DIFUSIÓ I EL PRESTIGI SOCIAL DEL FET CASTELLER

3.1 EL CASTELLS COM A PATRIMONI CULTURAL IMMATERIAL DE LA HUMANITAT

La Coordinadora va organitzar, conjuntament amb el departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, l'**acte de commemoració** del tercer aniversari de la inclusió dels castells a la Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial, que es va celebrar el 18 de novembre al Palau de la Generalitat. A l'acte, presidit pel conseller de Cultura Ferran Mascarell, hi van assistir representants de 45 colles; així com l'expresident del Parlament de Catalunya, Ernest Benach; diversos diputats; el secretari d'Afers Exteriors de la Generalitat; el director general de Cultura Popular i Associacionisme, Lluís Puig; els alcaldes de Valls i Vilafranca del Penedés, Albert Batet i Pere Regull; altres representants municipals de poblacions amb colla pròpia; el president de la Fundació Damm, Ramon Agenjo; i altres col·laboradors de la CCCC i del món casteller.

L'element central de l'acte va ser el discurs de l'exconseller de Cultura, Joan Manuel Tresserras, que voler projectar sobre els castells una mirada "externa, però còmplice i emocionada". Tresserras també va deixar clar que "el món casteller no és un gueto, és l'activitat més oberta a la participació de les classes populars del país". Així, els castells són un "miracle efímer", una "teràpia contra el desànim" i una "forma exitosa de cultura cooperativa". De cara al futur, Tresserras va apuntar tres claus: no deslligar-se del present, extremar la permeabilitat i evitar la desnaturalització a què podrien portar certes temptacions associades a l'èxit actual (podeu llegir el discurs sencer en un dels annexos d'aquest document).

L'exconseller Tresserras va ser presentat pel director del diari Ara, Carles Capdevila, que va parlar dels castells com un exemple que "la Catalunya amateur funciona bé, i és aquesta Catalunya la que ens ha de treure d'on som". L'acte també va comptar amb les intervencions del president de la CCCC, Alfonso González, i del conseller de Cultura, Ferran Mascarell.

Acte de commemoració del tercer aniversari del reconeixement de la Unesco als castells.

A més, la Coordinadora també ha participat aquest any en les sessions del primer **Encuentro de Gestores** del Patrimonio Inmaterial de la Humanidad, organitzat pel Ministeri de Cultura, Educació i Esports, i que es va celebrar els dies 6 i 7 de juny a Madrid. La trobada va analitzar quins han estat els efectes positius, així com els inconvenients, derivats del reconeixement de la Unesco. En aquest sentit, el gerent de la CCCC, Guillermo Soler, va presentar la ponència "Notorietat, valors i autoafirmació: l'efecte Unesco en els castells", en el què va explicar, entre d'altres elements, l'elaboració del document "Els valors socials del fet casteller" com a conseqüència de la inclusió dels castells a la Llista Representativa de la Unesco. Altres qüestions que s'han abordat han estat el turisme i el paper de les administracions.

Igualment, la CCCC també va ser convidada a participar en el curs "El Patrimonio inmaterial a través de sus protagonistas", organitzat també pel ministeri del 29 al 31 d'octubre a Madrid. Es tractava d'un curs de format universitari en què es va poder presentar extensament la realitat castellerà.

Finalment, en el marc de les relacions amb altres elements reconeguts per la Unesco, el gerent de la Coordinadora també va oferir el dia 16 de desembre a **Berga** la xerrada "Els castells, de fenomen local a nacional" com a inici dels actes de commemoració del vuitè aniversari de la proclamació de La Patum.

3.2 DIFUSIÓ DELS CASTELLS A LES ESCOLES

La Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya ha emprés aquest any una acció decidida per tal de facilitar la presència dels castells a les escoles, amb dues accions concretes i complementàries entre elles.

La primera d'aquestes és un projecte desenvolupat conjuntament amb l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Rovira i Virgili i la Biennial de Castells de l'ajuntament de Tarragona, sota el nom **“Els castells a l'escola”**. El 31 de juliol es va signar un conveni de col·laboració per obrir un espai de reflexió i de creació de materials, a partir de Grups de Treball específics que apleguin professorat d'infantil i primària i de secundària (tant de centres públics com de centres concertats), dedicats a la generació de propostes didàctiques per a la inserció del fet casteller en els currículums d'aquestes etapes educatives.

Una trentena de mestres i professors de tot Catalunya, la majoria castellers o simpatitzants d'alguna colla, estan treballant des del setembre en l'elaboració d'aquests materials, que posteriorment es posaran a disposició de tot el professorat català com a recursos pedagògics. S'han constituït els següents grups de treball: valors infantil i primària, valors secundària, música, anglès, literatura i socials, activitat física i salut, anàlisi de recursos, comunicació audiovisual i competències digitals. Està previst que final de curs ja es presentin els primers materials en una jornada que se celebrarà a Tarragona amb coorganització de la CCCC.

Signatura del conveni amb la URV i l'ajuntament de Tarragona.

La segona acció ha estat posar a disposició de les colles i les escoles, de forma gratuïta (gràcies al suport econòmic de Repsol) el taller “**Fem un castell?**” del Camp d’Aprentatge de Tarragona, un material molt complet que ofereix una molt bona introducció als castells per la canalla de 9 a 12 anys. Al llarg del curs 2013-14 es faran unes 45 sessions de la maleta, a una dotzena de centres d’ensenyament de vuit poblacions, amb més d’un miler d’alumnes que n’hauran gaudit. Les valoracions del professorat respecte la qualitat de la maleta han estat molt positives.

El taller també es va gaudir a la FiraCastells de Valls, per Santa Úrsula.

3.3 WEB, BASE DE DADES I XARXES SOCIALS

Al llarg d'aquest període la CCCC ha continuat gestionant el seu portal web www.cccc.cat, amb tot el que això comporta: l'actualització de l'agenda castellera, el manteniment de la Base de Dades Coordinadora – Jove de Tarragona i la publicació de notícies tant generades per la pròpia Coordinadora com per les colles castelleres.

Sigui com sigui, les estadístiques deixen clar com l'ús del web creix any rera any, tant pel que fa al nombre de visites i usuaris diferents (fig. 1) com al trànsit d'informació que s'hi fa circular (fig. 2)

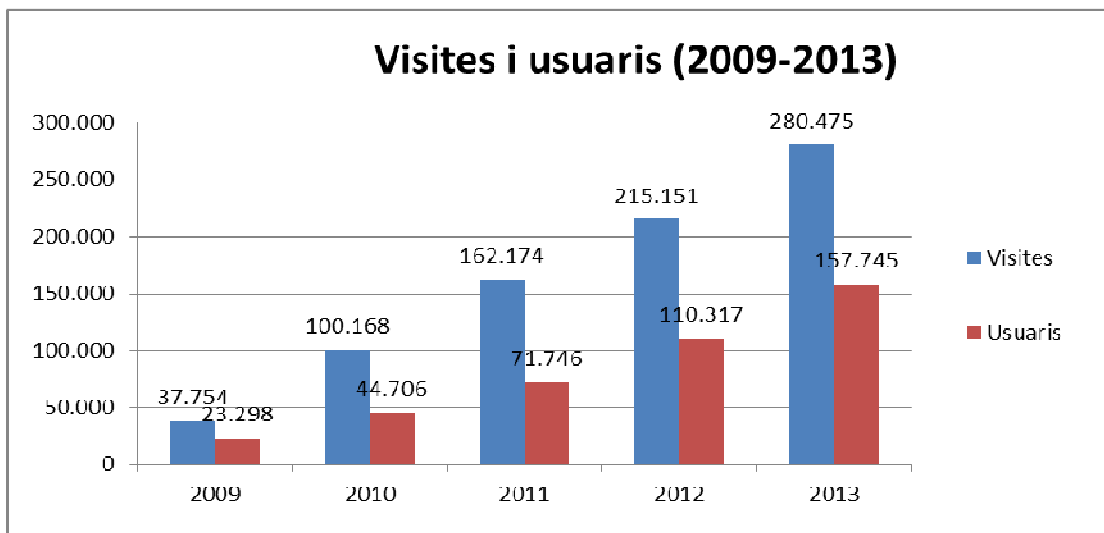

Fig.1 Evolució del nombre de visites i usuaris www.cccc.cat (2009-12)

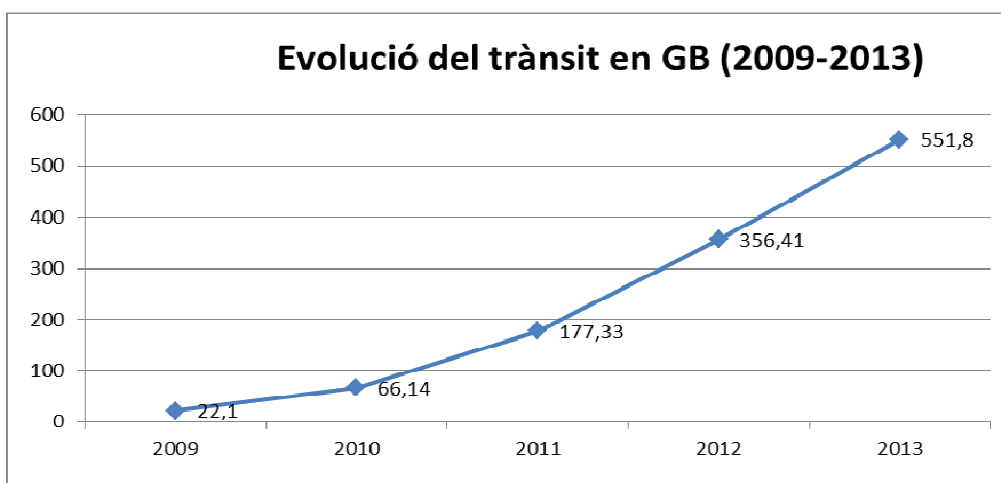

Fig.2 Evolució del trànsit en GB www.cccc.cat (2009-13)

També pel que fa als continguts, s'ha mantingut una tendència a incrementar el número de notícies penjades al web: 29 el 2009; 40 el 2010; 86 el 2011; 98 el 2012 i 107 el 2013 (fig. 3). Cal recordar que aquestes notícies, a més d'aparèixer a la portada del web, s'envien a més de 600 subscriptors i se'ls dóna difusió a través de les xarxes socials. Penjar notícies al web de la CCCC, per tant, és un aparador prou important.

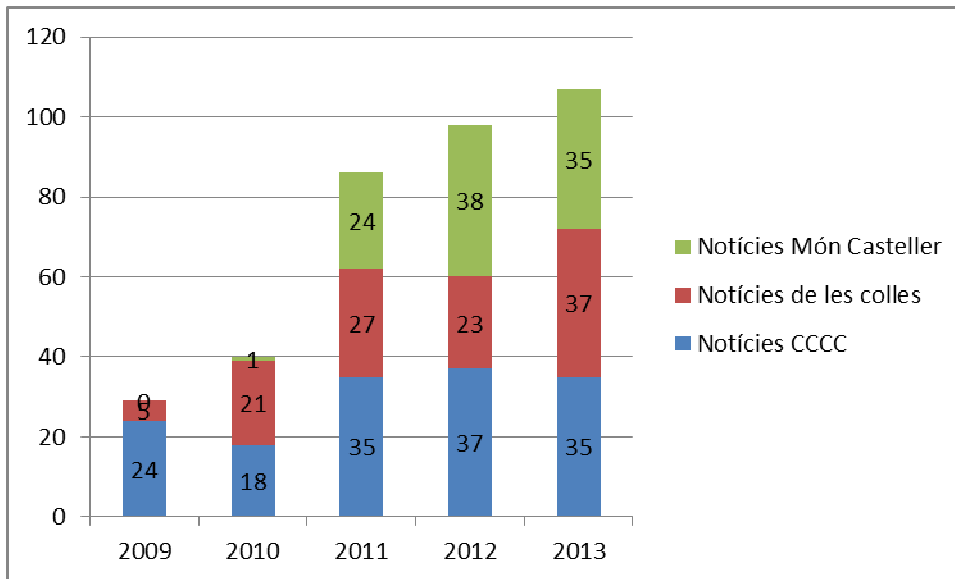

Fig. 3. Evolució del nombre de notícies penjades a www.cccc.cat, per tipus (2009-13)

Pel que fa a la presència a les **xarxes socials**, el compte de twitter @coordinadoracc, creat el 2011, ha arribat a prop de 2.600 seguidors, i s'han fet unes 210 piulades el darrer any, de les quals una quarantena han estat retweets. En aquest sentit, s'han fet piulades "en directe" des d'alguns dels principals actes organitzats o amb participació de la CCCC aquest any, com ara l'acte de commemoració dels castells patrimoni de la humanitat. Pel que fa al perfil de Facebook de la Coordinadora, ha arribat als 1.200 seguidors.

Finalment, aquest any també s'ha fet una actualització de l'**aplicació de mòbils** de la Coordinadora per tal d'incloure les noves colles. L'aplicació tenia, a data 1 de març de 2014, prop de 1200 descàrregues d'Android i més de 700 per Iphone.

3.4 PRESENCIA ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

A més de proporcionar informació als mitjans de comunicació sobre el món casteller i les colles mitjançant el web i les xarxes socials, al llarg del darrer any la Coordinadora també ha incrementat la seva presència com a institució que aglutina totes les colles. Així, el president de la CCCC ha estat entrevistat en diverses ocasions pels següents mitjans de comunicació: TV3, TVE, Tac12, TV Esplugues, TV El Vendrell (televisions); Catalunya Ràdio, Tarragona Ràdio, Ràdio Vilafranca, Ràdio El Vendrell (ràdios); El País, El Periódico de Catalunya, El Mundo, El Vallenc (premsa escrita); i el portal web CdeCastells. A més, també va protagonitzar una “entrevista en directe” via twitter, organitzada per Castells & Tweets. Igualment, des del personal de la CCCC s’ha facilitat informació i orientació a diversos mitjans de comunicació per elaborar informació sobre castells.

D'altra banda, un fet especialment significatiu ha estat la invitació a la CCCC a participar en un debat organitzat pel diari El Punt / Avui sobre els valors, compartint taula amb la consellera de Benestar Social, Neus Munté; el president del Joventut de Badalona, Jordi Villacampa; o el director de la Fundació Carulla, Carles Duarte, entre d'altres. És important pel que representa de presència mediàtica més enllà de l'àmbit estricte de la informació castellera.

Finalment, cal anotar que la Coordinadora va assumir, a petició de la pròpia colla, l'atenció als mitjans de comunicació en referència a l'accident patit pels Castellers de la Vila de Gràcia per la seva festa major, des del mateix diumenge a la tarda i durant tota la setmana següent.

3.5 DISSENY I DESENVOLUPAMENT DE LA MARCA “CASTELLS”

La cada cop major atenció cap al fet casteller comporta una sèrie d'oportunitats, reptes i perills que han fet aconsellable la creació d'una marca oficial castellera que, mitjançant la gestió de la CCCC, defensi els interessos del conjunt de les colles. Els objectius principals de la CCCC en plantejar-se la creació d'aquesta marca pròpia són:

- Protegir la imatge dels castells d'usos no adequats per part de tercers.
- Aprofitar oportunitats de generar ingressos que ara no s'estan aprofitant i que podrien ajudar al finançament del món casteller. Això es farà sense entrar en conflicte amb l'esperit amateur i no comercial dels castells.
- Projectar encara amb major potència i claredat el fenomen casteller, tant a nivell nacional com internacional.

En aquest sentit, la primera feina desenvolupada aquest 2013 ha estat la definició d'una **estratègia de marca**, amb el suport de dos professionals en l'àmbit del màrqueting. Com a base per la definició de l'estratègia de marca s'ha fet servir tant el document “Els valors socials del fet casteller”, aprovat per les colles castelleres el 2012, com les directrius operatives per l'aplicació de la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial de la Unesco (especialment els punts 116 i 117), per tal de garantir que aquesta marca sigui respectuosa amb les característiques del patrimoni immaterial. Es plantegen les següents línies d'acció futures per la marca castellera:

- Patrocini cultural
- Producte turístic de qualitat
- Marxandatge
- Llicenciamnt de productes

Així, l'estratègia de marca pren precisament com a eix principal els valors socials del fet casteller, sintetitzada en la frase “Construïm un món millor universalitzant els valors castellers”.

Atributs que ha d'incorporar la marca castellera

Un cop definida l'estratègia de marca, el següent pas ha estat la definició del **nom** i la **identitat visual** de la marca (**logotip**). En aquest sentit, després de l'anàlisi corresponent s'ha optat pel nom de marca "Castells. Colles Castelleres de Catalunya" i la seva versió anglesa "Castells. Catalan Human Towers". La definició del logotip es va encarregar a un prestigiós estudi de disseny català, Clase Bcn, encapçalat per Claret Serrahima. El treball de disseny s'ha dut a terme tenint en compte les següents necessitats: evitar una imatge excessivament institucional; connectar amb la cultura castellera; evitar l'ús de color que pogués ser identificat amb una colla concreta; buscar atemporalitat; refrescar i modernitzar la idea dels castells.

La marca, juntament amb el seu logotip, ha estat **registrada** davant l'Oficina Espanyola de Patents i Marques, tant en versió catalana com anglesa.

En paral·lel s'ha treballat en la programació i disseny d'un **web propi** de la marca Castells. Aquest web es considera necessària donat que el portal que actualment gestiona la Coordinadora (www.cccc.cat) té un perfil molt institucional i unes funcionalitats adreçades bàsicament a les colles, de manera que no és adequada per projectar el fet casteller de cara a un públic extern. En aquest sentit, el nou web haurà de complir amb la doble funció de difusió del fet casteller i també com a vehicle de venda dels productes i serveis associats a la marca. A nivell gràfic, el nou web és coherent amb el disseny de logo desenvolupat des de Clase Bcn. A nivell funcional, el web inclou tot un apartat d'informació sobre el fet casteller (Orígens; Els protagonistes; La tècnica; En directe; Patrimoni de la Humanitat; Valors), a més d'una botiga virtual i un espai de reserves on line per les visites guiades als assajos de les colles. El web arrenca en versió trilingüe (català, castellà, anglès) amb possibilitat d'afegir més llengües posteriorment.

Finalment, aquest 2013 també s'ha fet treball específic en cadascuna de les **línies d'acció** previstes de la marca:

- Patrocini cultural: Definició dels “menús” de contrapartides per possibles patrocinadors; definició de perfils prioritaris en la recerca de patrocinadors; primers contactes (sondeig) amb possibles patrocinadors.
- Producte turístic de qualitat: Definició del producte “Visita guiada a l'assaig”. Contactes amb Turisme de Barcelona en vista a la possible difusió i comercialització. Selecció de les colles per prova pilot.
- Marxandatge: Contacte amb una empresa especialitzada en marxandatge turístic. Selecció dels productes bàsics inicials: samarreta, gorra, tassa (*mug*), bossa amb nances i motxilla. Primeres propostes de disseny. Contactes amb possibles comercialitzadors.
- Llicenciament de productes. Signatura de preacords de llicenciament amb El Nan Creatiu SL (El Nan Casteller) i Dortoka Disseny (App “Aixeca Castells”).

3.6 ALTRES

El cada cop major reconeixement a la representativitat de la CCCC com espai comú de totes les colles castelleres ha comportat que l'entitat, via el president, la resta de la junta o bé els seus professionals, hagi estat present el darrer any en un bon nombre d'actes i convocatòries diferents. N'esmentem els més importants:

- **Conferències i xerrades sobre diversos aspectes relacionats amb el fet casteller (president):**
  - o Participació al debat sobre el finançament de les colles al Fòrum Santa Úrsula celebrat a Valls
  - o Conferència a Tarragona sobre turisme i castells.
- **Participació en òrgans i grups de treballs externs:**
  - o Participació al Consell Assessor de la Revista Castells
  - o Participació al grup de treball sobre l'elaboració d'una guia per l'aplicació dels Plans d'Emergència en Activitats a l'aire lliure (departament d'Interior de la Generalitat)
  - o Participació al Consell assessor del Concurs de Tarragona
- **Accions protocol·làries de la junta de la CCCC:**
  - o Assistència a la presentació de la nadala de la Fundació Carulla a Valls.
  - o Parlament en la presentació del llibre "Quarts de nou" a Tarragona i Barcelona.
  - o Assistència a la diada commemorativa del 20 aniversari dels Castellers de Sants per invitació de la colla.
  - o Assistència a la presentació del llibre "Castellers de Vilafranca".
  - o Assistència a les diades de Sant Joan i de Santa Úrsula per invitació del alcalde de Valls.
  - o Assistència i lliurament del premi aleta a la Nit de Castells 2014.
  - o Assistència al bateig dels Xiquel·los i Xiquel·les del Delta.
  - o Assistència al bateig dels Encantats de Begues.
  - o Assistència al lliurament de premis del torneig intercasteller del 2014.
  - o Assistència a la inauguració de la Fira Castells a Valls

4. LA PREVENCIÓ I LA SEGURETAT EN EL MÓN CASTELLER

5.1 ESTUDI D'UNA PROTECCIÓ CERVICAL

Les lesions cervicals greus, malgrat són poc freqüents, constitueixen una de les principals preocupacions en matèria de seguretat casteller ja que se'n poden derivar seqüeles molt importants. Per aquest motiu –i després que la implantació del casc casteller pràcticament hagi eliminat el risc de lesió cranioencefàlica en el pom de dalt-, la nova junta de la CCCC que va prendre possessió en l'assemblea del mes de març de 2013 va fixar-se com una de les prioritats de la seva acció per als pròxims tres anys estudiar la possibilitat de protegir la columna cervical dels castellers, entenent que ara mateix constitueix el principal risc de lesió greu en l'activitat.

Així, durant la primavera de 2013 es va començar a treballar en el projecte, amb contactes amb representants del món de l'esport per tal d'analitzar les proteccions cervicals que es fan servir en aquest àmbit. Finalment la conclusió ha estat que (tal i com ja va passar amb el casc) no són aplicables als castells, de manera que és necessari desenvolupar un tipus de protecció específica i adaptada a la pràctica casteller.

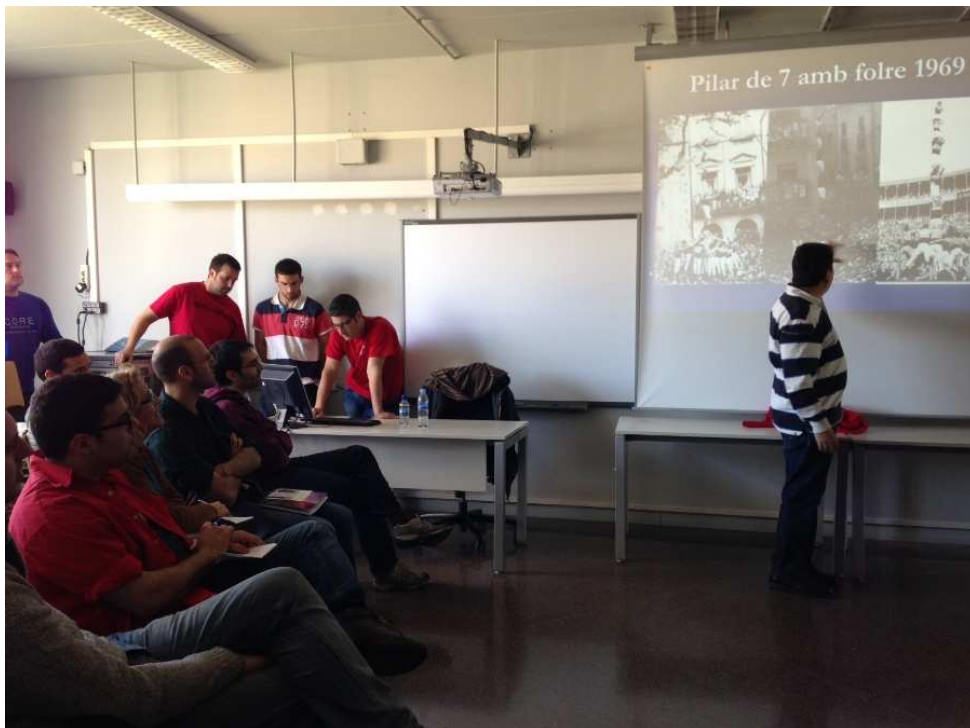
Aquesta és una feina que s'ha encarregat a l'empresa Leitat – Technological Center de Terrassa. La primera fase del projecte inclou la definició de necessitats, requeriments i models biomecànics, la ideació i el disseny de la protecció. Així s'ha dut a terme un estudi biomecànic de la lesió de tipus cervical, així com tipus possibles de materials a fer servir.

Igualment, al llarg del darrer any s'han iniciat contactes amb possibles empreses interessades en el desenvolupament i comercialització de l'eventual protector.

4.2 JORNADA DE PREVENCIÓ DE LESIONS I ALTRES ACTIVITATS FORMATIVES

La CCCC i el Grup de Foment de la Ciència i la Salut en el Món Casteller, juntament amb la Colla Jove Xiquets de Tarragona i els Pataquers de la URV, van organitzar la XVII Jornada de Prevenció de Lesions, que es va celebrar el 7 d'abril a Tarragona. Va ser, sens dubte, l'edició de la Jornada més exitosa, amb un rècord absolut d'assistents (tant en colles –59- com en còmput total –uns 350 castellers assistents-) i la consolidació del model de jornada en matí i tarda.

En l'àmbit més teòric, la jornada va servir per presentar els resultats de l'estudi psicològic de la canalla desenvolupat els anys 2011-12, així com plantejar la possibilitat d'incorporar revisions mèdic-esportives al món casteller i, per primer cop, una ponència sobre les colles universitàries. Els tallers, com és habitual, van oferir diversitat de possibilitats tant en l'àmbit més de prevenció com en el purament tècnic. Com a novetat, a la tarda es va fer una reunió d'equips sanitaris. També per primer cop es va fer un concurs de pòsters científics.

Taller de folres dins la Jornada de Prevenció.

A banda de la jornada, aquest any s'han continuat oferint els cursos de primers auxilis castellers que la CCCC organitza des del 2009. El curs celebrat aquest 2013 es va haver de tancar per excés de demanda, de manera que se'n va haver de fer una segona edició al gener de 2014.

A més, aquest any es va estrenar l'oferta de cursos monogràfics especialitzats, amb un curs sobre traumatismes que va aconseguir un important èxit de participació. Tot i això, alguns dels assistents no van sortir-ne prou satisfets dels resultats i se'ls va oferir la possibilitat d'una segona jornada formativa sobre el tema sense cost.

Acció formativa	Data	Hores	Lloc	Participants	Colles
XVII Jornada de Prevenció de Lesions	07/04/2013	17	Tarragona	350	59
Curs Primers Auxilis	30/11/2013	8	Barcelona	24	12
Curs traumatismes	12/12/2013	4	Sabadell	35	16
Curs Primers Auxilis	25/01/2014	8	Barcelona	13	5

4.3 ALTRES PROJECTES DE PREVENCIÓ

- **Atenció directa a les colles.** Un dels compromisos més importants assumits per la Direcció Científica i Mèdica en l'Assemblea General del 2012 a Molins de Rei va ser aprofundir en l'apropament a les colles, oferint la possibilitat d'assessorament directe i personalitzat, desplaçant-se als locals de les colles per poder valorar "in situ", la realitat particular de cada colla. Durant el passat any s'han fet visites a les següents colles: Torraires de Montblanc, Castellers de Mollet, Castellers de Castelldefels, Castellers de Berga, Castellers de Barcelona, Castellers de la Vila de Gràcia i Castellers de Sant Cugat. En aquestes visites, els temes consultats han estat sobretot en relació amb xarxes de seguretat, terra atenuat i cascs, assegurances, espais de canalla, formació continuada i cursos, composició i funcionament de l'equip d'atenció sanitària de la colla, etc. A banda d'aquesta atenció personal, s'ha realitzat també atenció telefònica a altres colles, quan així ha estat requerida, també per assessorament de temes de prevenció com també per altres consultes més concretes.
- **Congrés de la Societat Catalana de l'Esport.** El món casteller va ser present en el sisè Congrés de la Societat Catalana de Medicina de l'Esport, celebrat els passats dies 19 i 20 d'abril a Terrassa, mitjançant la ponència "Patologia dels castellers", presentada en sessió plenària per Daniel Castillo, director mèdic i científic de la CCCC, i Jaume Rosset, que ho va ser fins l'any 2012. Els dos metges van exposar quin és el nivell de risc dels castells, quines són les dinàmiques que redueixen aquest risc (mecanismes de caiguda, efecte absorbent de la pinya, etc.), així com els diferents estudis i mesures de protecció desenvolupades en els darrers anys, acabant amb l'estudi psicològic de la canalla castellera presentant recentment.
- **Signatura d'un conveni de col·laboració amb la Secretaria General de l'Esport.** El Consell Català de l'Esport (CCE) i la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya (CCCC) van signar el 24 de gener un protocol de col·laboració amb l'objectiu de fomentar la disminució dels riscos de lesions i d'altres patologies perfeccionant les mesures de prevenció i seguretat de

l'activitat castellera, així com la millora del rendiment físic de les persones practicants d'aquesta activitat. En virtut de l'acord, i mitjançant la seva Unitat de Medicina de l'Esport, el Consell Català de l'Esport assessorà la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya i hi col·laborarà per realitzar estudis i projectes relatius a la millora de les mesures de seguretat i prevenció en l'activitat castellera, i facilitarà i divulgarà el coneixement científic al voltant dels castells i la seva pràctica. L'acord signat permetrà, entre d'altres, la participació del Centre d'Alt Rendiment (CAR) de Sant Cugat en els projectes de millora de la prevenció en l'àmbit casteller.

- **Seguiment de la implantació del casc a les colles universitàries.** Al llarg del darrer any les colles universitàries han anat provant d'adaptar-se a l'ús del casc. S'ha constatat dificultats en algunes estructures, sobretot la torre i el cinc (tal i com havia passat amb les colles convencionals). S'ha mantingut un diàleg constant amb les colles per valorar l'experiència.
- **Manual de prevenció.** S'ha fet una segona versió (enviada a les colles) que incorpora un capítol dedicat a la canalla i actualitza la informació referent a proveïdor de farmaciola.

5. ANNEXOS

5.1 COLLES MEMBRES DE LA CCCC

L'assemblea celebrada el 16 de març de 2013 a El Vendrell va fixar en 66 el nombre de colles membres de la Coordinadora. Al llarg de l'any següent, la junta de la CCCC ha aprovat l'ingrés de dues colles més: Xics Caleros i Brivalls de Cornudella. Durant aquest mateix període s'ha donat de baixa una colla, la Global de Salou. Per tant, el nombre total de colles sòcies de la CCCC a 29 de març de 2014 és de 67, de les quals cinc són colles universitàries.

A més, al desembre de 2012 la junta de la CCCC va aprovar un nou Protocol d'Accés a la CCCC, que incorpora la nova figura de "colla en formació". A data 29 de març de 2014 hi ha 21 colles en formació.

5.2 JUNTA CCCC

Al llarg del període a què es refereix aquesta memòria, la junta ha estat formada per les següents colles i persones:

- President: Nens del Vendrell (Alfonso González)
- Vicepresident: Colla Joves Xiquets de Valls (Josep Maria Cortés)
- Secretari: Sagals d'Osona (Joan Riera)
- Tresorer: Colla Jove Xiquets de Tarragona (Jordi Grau)
- Vocals: Capgrossos de Mataró (Carles Guanyabens)
  - Castellers de Badalona (Lourdes Fernández)
  - Castellers de Sabadell (Emili Masoliver-Puig)
  - Castellers de Sants (Andreu Botella)
  - Castellers de Vilafranca (Jordi Carbonell)
  - Colla Vella dels Xiquets de Valls (Anton M. Dilla)
  - Minyons de Terrassa (Pere Tiana)
  - Xiquets de Tarragona (Jordi Estivill)

5.3 RESULTATS CASTELLERS 2013

CREIXEMENT QUANTITATIU DE L'ACTIVITAT

- S'han aconseguit màxims històrics absoluts pel que fa al número colles existents, el de castells aixecats, i el d'actuacions castelleres.
- Al llarg de l'any 2013, la junta de la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya va aprovar un total de 19 **colles** en formació. Pel que fa a les colles membres de la CCCC, el seu nombre a 31 de desembre de 2013 era de 66.
- S'han aixecat 10.400 **castells**, enllaçant quatre anys consecutius de creixement. El màxim històric es visualitza fent una comparativa de les darreres cinc temporades (fig. 1)
- El nombre d'**actuacions** ha estat de 1.093, un centenar més que el 2012 i pràcticament el doble que fa 5 anys.

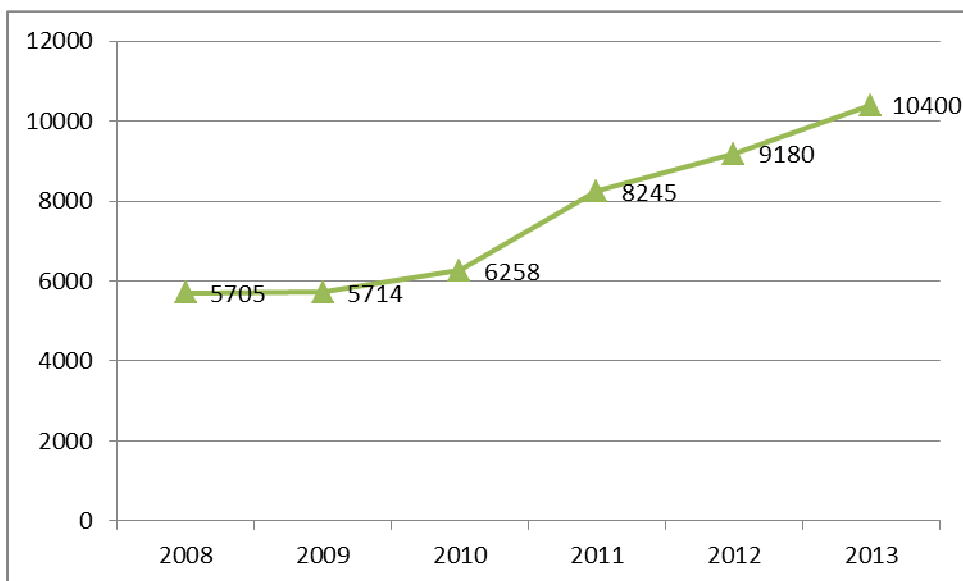

Fig. 1 Número de castells aixecats per temporada. Font: Base Dades Coordinadora – Jove de Tarragona

CREIXEMENT QUALITATIU DE L'ACTIVITAT

- El 2013 s'han vist pràcticament tots els grans castells que componen el **repertori** actual, incloent-hi el tres de deu amb folre i manilles (dos de descarregats, tant com en tota la història castellera anterior) i el quatre de nou sense folre.
- Per primer cop, un total d'onze colles han descarregat castells de **nou pisos** en una temporada. Fins el moment, el màxim havia estat de vuit en un mateix any.
- Un total de 26 colles han fet l'aleta en un castell de **vuit pisos** (dues menys que el 2012), i s'han aixecat més castell de vuit que mai (772, enfront dels 725 de l'any passat o dels 564 del 2011).
- Les **caigudes** han representant només el 3,1% de tots els castells intentats, un dels percentatges més baixos de la història.
- Pel que fa a l'**evolució** de les colles, sobre un total de 61 colles (excloent-ne les universitàries, amb una dinàmica de temporada diferent), 26 han obtingut uns resultats clarament superiors als de 2012 i 22 uns resultats equiparables.
- Si apliquem el criteri de la CCCC per establir les **categories** de les colles (un barem "conservador" ja que contempla els resultats dels tres darrers anys), veurem que el 2013 finalitza amb cinc colles que puguen de categoria (una nova colla de nou, dues de vuit i dues de set) i només una que en baixa (de set a sis). La comparativa dels darrers anys (Fig.2) permet observar clarament com el creixement de nivell no es dona només pel que fa a les colles punteres sinó que també ve de la base.

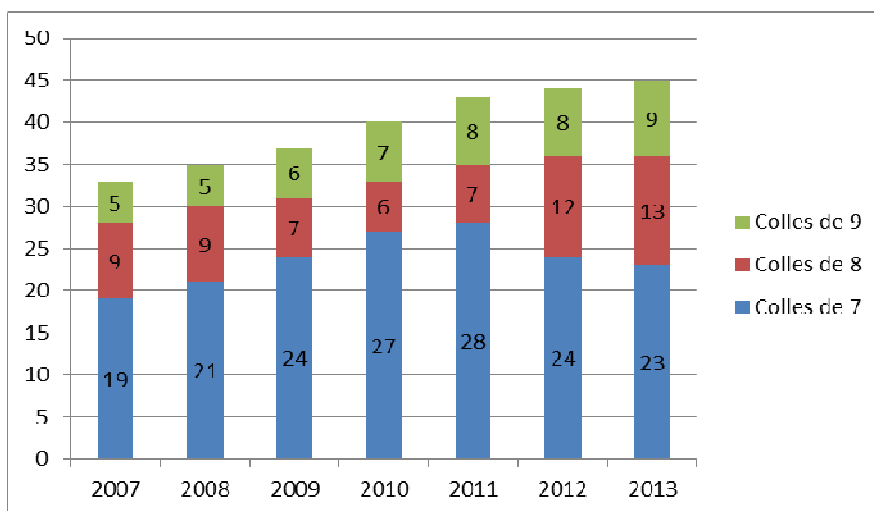
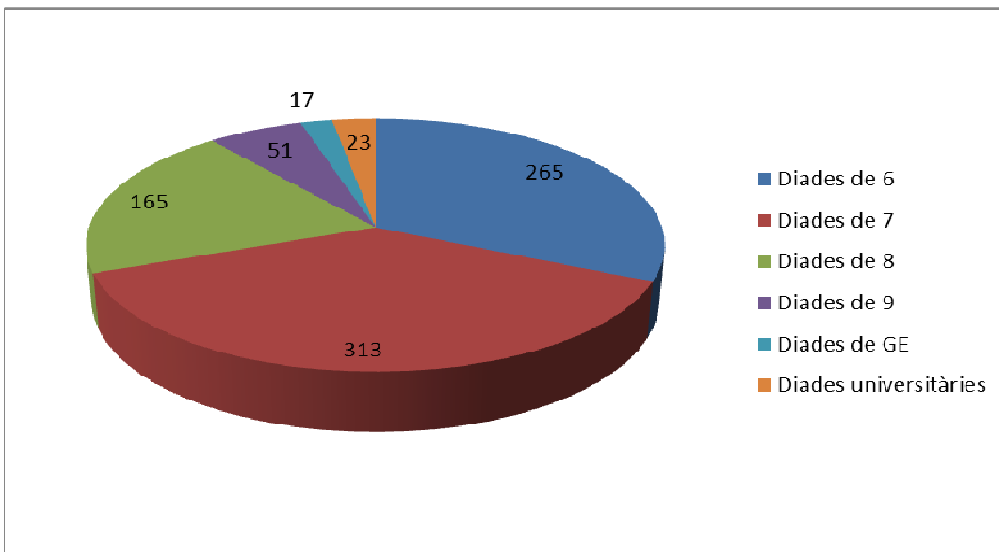
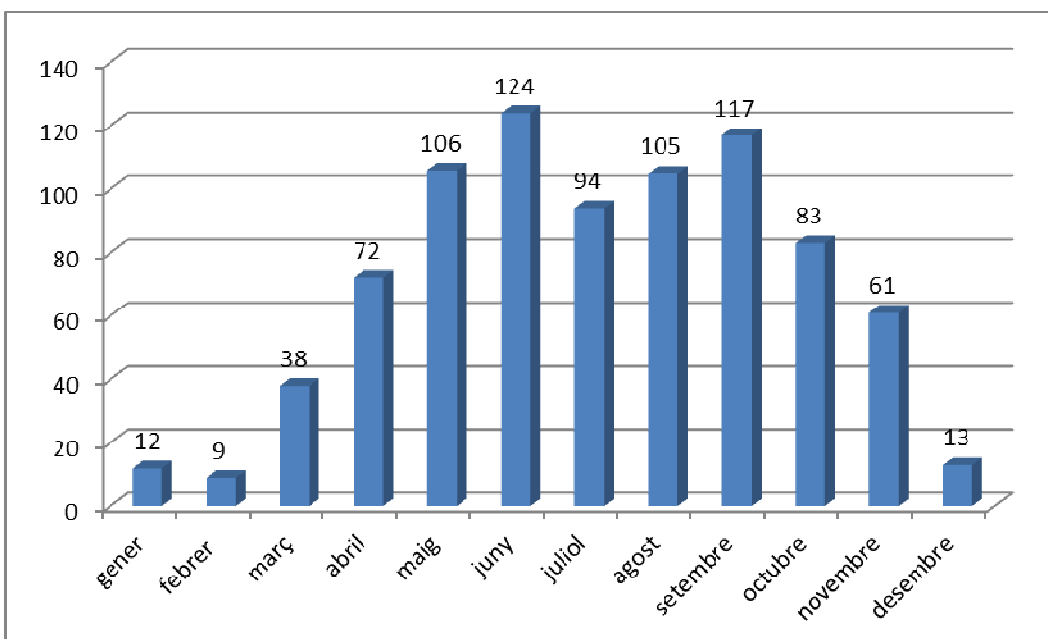

Fig. 2. Evolució del nivell de les colles segons el criteri de la CCCC.

La Base de Dades Coordinadora – Jove de Tarragona ha incorporat un total de 1093 actes amb presència castellera. D'aquest total cal diferenciar en primer lloc les actuacions castelleres pròpiament (és a dir, aquells actes en què almenys s'ha aixecat un castell de sis pisos) d'aquells actes en què tan sols s'han aixecat pilars. Les primeres serien 834, i el segons 259. Podem dividir les 834 actuacions castelleres en funció del nivell del màxim castell intentat.

Si ens fixem en la distribució al llarg de l'any de les actuacions veurem que els mesos amb més activitat són, per ordre, juny, setembre, maig i agost.

5.4 DISCURS DE L'EXCONSELLER JOAN MANUEL TRESSERRAS

(Pronunciat el 18 de novembre de 2013, en l'acte de celebració del tercer aniversari de la inclusió dels castells a la llista representativa del patrimoni Cultural Immaterial de la Unesco, celebrat al Palau de la Generalitat)

Honorable conseller, president Benach, secretari, alcaldes, diputats, patrocinadors, representants dels patrocinadors, president González de la coordinadora de colles castelleres, Carles Capdevila, representants del món casteller, moltes gràcies en primer terme per la invitació de ser avui aquí.

Llàstima, Carles, que *ignorància* no comença per erra, perquè seria el que s'adiria més a la meva condició respecte al món casteller. Encara que aquesta ignorància es basi en una atenció continuada que podria remuntar molt en el temps; però sempre mirant els castells una mica des de fora. Abans també el Carles justificava, a partir de la seva condició osonenca, aquesta mena de mirada externa. De fet, la incomoditat de dir-vos unes paraules avui ve determinada pel fet que saps que has de parlar d'un tema del qual tothom qui t'està escoltant en sap més que tu. Aquesta és una sensació que de vegades em venia al cap just abans de parlar al Teatre Nacional o al Palau de la Música en encetar la temporada: et toca prendre la paraula com un privilegi, però és un privilegi enverinat, que produeix vertigen, perquè ets conscient que tots els altres, tots els presents, en saben més que tu. Tanmateix, sí que és veritat, com dic, que he tingut els castells molt presents des de ben petit en l'imaginari. N'he vist, però no n'he fet. I això vol dir que la mirada que en podré projectar és externa, encara que sigui emocionada i encara que sigui còmplice.

Fa tres anys, quan preparàvem l'anada a Nairobi per acabar de rematar la feina, jo tenia molts dubtes, en aquell moment, al voltant de si calia anar-hi o no calia anar-hi. I en Ramon Fontdevila, aquí present, va ser la persona que des de dins del Departament, des del Centre de Cultura Popular, em va pressionar perquè tan sí com no hi anés. Sabia que hi anava el president Benach i ja hi havia, per tant, una representació dels país al màxim nivell. Em va insistir, però, per anar-hi i la veritat és que, després de l'experiència, podem dir que l'anada a Nairobi no va ser només protocol·lària. No només per altres coses que vam fer, com els contactes que vam tenir amb el president Benach al parlament de Kenya, sinó que, realment, hi va haver encara un intent últim d'aquella gent que està gairebé en contra de tot el bo que passa al país i que, a partir de la utilització interessada del risc que corre la gent que s'enfila al capdamunt dels castells, dels riscos que pot patir la canalla, van intentar boicotejar el reconeixement per part de la Unesco. No va ser, doncs, un viatge només protocol·lari, només festiu, sinó que hi van haver, a darrera hora, intervencions necessàries de defensa, de legitimació, de justificació, del que eren els castells, del seu sentit, del seu significat dins de la cultura catalana. Crec que finalment tothom ho va entendre força bé i, per tant, es va produir el reconeixement que volíem. Fa tres anys. I va costar. Un cop ja està, sembla que tot hagi estat pla i hagi estat fàcil, però no ho va ser. Hi va haver molta gent, probablement molts dels que sou aquí, treballant molt intensament. Gent de la revista, de les colles, de la federació, del Departament... Molta gent, amb molts suports. I aquest esforç col·lectiu va ser el que ho va fer possible tot plegat. Un esforç col·lectiu a la mesura d'aquesta mena de gran comunitat que és el món casteller.

Deia que la meua mirada és externa; i de vegades la mirada externa també cal. És una mirada parcial i, si voleu, una mirada que es reconeix tot just com la forma inferior de la participació. Però de vegades, des de fora, en les activitats humanes també hi participes des d'una condició diferent. I d'alguna manera compenses aquelles altres mirades interiors, que són evidentment molt superiors, que són la forma màxima de la participació, però que poden perdre la distància i una certa perspectiva sobre el que s'està fent. Em sembla que és molt evident que el món casteller està en general orgullós de la trajectòria seguida durant tota l'època de la Transició. De fet, des d'abans, des de finals del franquisme, un cop apunta la rebrotada -als anys 60 i ja, sobretot, durant els anys 70-, quan s'enceta la represa potentíssima dels castells i tota la cultura que hi ha al seu voltant. Crec que tot l'univers casteller en té una mirada molt positiva, molt satisfeta. Independentment que hi hagués reconeixements externs, com aquest tan important de la Unesco, o no. Vull dir que, sense aquest reconeixement, la trajectòria d'aquest àmbit de la cultura popular tan especial i tan singular que és el món casteller ja podria projectar sobre el propi passat una mirada -i fer-ne un balanç- molt satisfeta. Però també va bé que, de tant en tant, algunes altres persones, des de la complicitat i la mirada emocionada -encara que sigui externa- puguin/puguem també explicar una mica què és el que ha representat el món casteller durant aquests anys per a nosaltres. No només per adreçar-nos a la gent que en formeu part directament, legítimament, d'una manera participant i permanent, sinó també adreçant-nos a la resta del país.

Em sembla que els castells són una activitat cultural (si voleu, més que cultural; però sobretot una activitat cultural, històricament constituïda) que reuneix les característiques òptimes -n'ha parlat una mica abans el senyor González en la seva intervenció, i per tant

procuraré no reiterar coses que ell ja ha dit- per esdevenir un símbol de la societat on es desplega. Els castells ens han proporcionat una gran quantitat de metàfores sobre la marxa del país i, probablement, en aquests moments, més enllà de les metàfores que feia ara el Carles Capdevila, ens en proporcionen de ben oportunes sobre la situació actual del país. Com a mínim, hauríem de ser capaços de carregar l'estat; i després ja veurem si el descarreguem o no: De moment, carreguem-lo. En l'àmbit casteller hi ha aquesta possibilitat extraordinària: que cadascú tingui un paper rellevant. No hi ha ningú que sigui d'importància menor, o que tingui un paper menys rellevant que la resta. Aquesta qüestió tan important, tan característica del món casteller, és una font magnífica de metàfores sobre la cooperació. Aquesta paradoxal horitzontalitat que es combina amb la verticalitat dels castells, aquesta horitzontalitat en el tracte entre la gent, això em sembla que ens proporciona una gran quantitat d'imatges útils i alligadores sobre la majoria de reptes col·lectius que el país té plantejats.

Per això també crec que es veu reforçada la capacitat dels castells d'esdevenir símbol; el símbol potser més singular, més excepcional, del que és el patrimoni cultural del país. Aquesta capacitat de proporcionar metàfores i contenir orientacions per a la majoria de reptes que tenim plantejats, aquestes virtuts, aquest conjunt de valors dels quals parlem tantes vegades i que associem als castells, constitueixen probablement la clau de la seva importància com a element identificador; com a factor d'identitat. És difícil trobar en altres països un element emblemàtic amb tanta capacitat de singularitzar, de significar, de marcar, de segellar la identitat o les identifications de les persones amb una cultura determinada. No és potser el factor determinant que ha permès la major popularització que han tingut mai els castells. Potser no és aquest l'element que explica perquè una activitat inicialment força local, o focalitzada en una part del territori, mica en mica va estenent-se a la resta del territori –“colonitzant-lo”, podrien dir. Però contribueix al fet que tota la gent d'aquest territori la sentin unànimement com una activitat representativa, distintiva, seva. Potser no és estrictament per això, però em sembla que és també per això. Evidentment aquí, en l'extensió, els mitjans de comunicació hi han tingut un paper molt important -s'hi referia també en Carles ara fa un moment. Fa pocs dies, a l'Autònoma, hem registrat un projecte de tesi doctoral del Guillem Bargalló sobre la relació entre els castells i els mitjans de comunicació. Calculo, doncs, que en uns tres o quatre anys tindrem un estudi molt complex, molt profund i complet, sobre aquesta relació. Així es completaran els estudis existents i la considerable bibliografia castellera, i avançarem en el coneixement de la simbiosi entre els castells i els mitjans de comunicació: com els castells esdevenen un element que suscita la creixent atenció dels mitjans de comunicació de masses, i com aquesta circumstància encara contribueix més a la seva difusió.

Tindrem el Museu Casteller, tan aviat com sigui possible, i tindrem tot un conjunt d'elements que acabaran de segellar la centralitat, la importància, del món casteller en la cultura del país. Però penso que els castells, més enllà de la seva capacitat de construir i constituir relats dramàtics, d'emocionar, de fer sentir a la gent una vibració especial, i més enllà de la seva adequació als relats que expliquen els mitjans de comunicació, tenen també aquesta gran capacitat de ser un element identificador. Encara que ara hi hagi castells a Xile, o que se'n facin a l'Índia, o que se'n facin al Marroc, o a altres llocs, o a la Xina. Realment, la identificació entre els castells i la cultura catalana, amb permís dels precedents valencians i de qualsevol altre lloc, em sembla que és un vincle

absolutament ferm. És un vincle que, en un horitzó de temps imaginable, no concebo que es pugui trencar.

D'altra banda, també em sembla que el món casteller és un bon model dels canvis d'actitud que en molts terrenys hem tingut durant la transició política, durant la llarga transició política. Això, més que mèrit dels castells -per ser com són i fer-se com es fan- és mèrit de la gent que s'ha vinculat a aquest moviment durant tots aquests anys. El conjunt de la cultura popular catalana i el conjunt de la vida catalana en general, passada la meitat del franquisme, s'havia anat especialitzant en unes actituds i unes activitats de caràcter eminentment resistent i amb una voluntat fonamentalment de preservació de la cultura i la tradició pròpia. Tendíem, inevitablement, a moure'ns a la defensiva i ens era relativament difícil desacomplexar les activitats i les actituds. Això passava en bona mesura com una ombra grisa general, com una conseqüència de la mateixa rotunditat del franquisme, com una conseqüència de l'etnocidi. La sensació de ser perseguits, de víctimes d'un política de destrucció, el fet de trobar-nos com un gat acorralat, ens condicionaven necessàriament. És a dir, a banda de l'efecte directe de la persecució, hi havia l'efecte psicològic, l'impacte en l'autoestima, la consideració del propi patrimoni, que també quedaven profundament afectats. Em sembla que, des d'aquest punt de vista, el paper principal del món casteller respecte al conjunt de la cultura popular tradicional del país va ser que molt aviat, en els anys 70, va quedar clar que era un dels àmbits d'activitat en què era més fàcil transitar des de l'actitud defensiva a una actitud desacomplexada, de voluntat constructora i disposada a la renovació. Una actitud disposada a repensar-se obertament, a introduir canvis, a trobar la forma d'harmonitzar el que era la preservació de l'autenticitat del que en podríem dir el tronc essencial i fonamental de l'activitat castellera amb els canvis que ja s'havien anar produint i els que s'anirien produint posteriorment. Un canvis que han estat sobretot són molt intensos a partir dels anys 90, quan hi ha hagut realment aquest *boom* dels castells. Un *boom* que, amb les oscil·lacions pròpies de totes les activitats, encara dura i que encara transmet el gran dinamisme i desimboltura del sector. Entre els reptes de la Transició n'hi havia un que era fonamental per a nosaltres: com havíem de combinar el que en podríem dir la continuïtat de les tradicions amb la seva actualització i adaptació a la nova societat. Calia garantir la pervivència, la continuïtat, però calia l'actualització perquè el país s'havia fet molt diferent i, de fet, el país està canviant intensament de manera permanent. Trobar aquest joc, aquest lligam, era un gran repte i els castells ens van ajudar a fer-ho, no només en l'àmbit dels castells sinó també en altres àmbits que mica en mica s'hi van emmirallar.

Per fer aquest trànsit hi ha moltes persones –algunes les conec, la majoria les desconec- que van saber trobar l'equilibri i la mesura justa entre la preservació del substancial i la modernització del necessari. En aquests moments els castells mantenen al cent per cent la seva ànima autèntica, esclar, però al mateix temps és evident que han introduït canvis molt substancials: la incorporació de les dones –intensament- a l'activitat castellera, la protecció de la canalla... És a dir, que hi ha un conjunt d'elements innovadors en els castells, que són d'una gran importància, i que, difícilment, trobaríem elements comparables en d'altres activitats de la cultura popular tradicional. Finalment, tot l'univers de la cultura popular tradicional ha canviat de xip. Ja va anar adoptant fa anys aquestes noves pautes d'obertura, de combinar, de barrejar, de trobar aquesta regla d'or, aquest equilibri just, aquesta mesura justa, entre el que és la fidelitat i la lleialtat al tronc

fonamental de la pròpia activitat, i la necessària actualització perquè aquesta activitat sigui oberta als sectors populars realment existents avui. Amb una perspectiva d'evolució constant, incorporant el canvi i l'evolució a l'ADN de la pròpia activitat. Això és el que el franquisme ens havia pràcticament robat i que, en canvi, mica en mica es va saber tornar a incorporar a l'activitat. I jo crec que potser en cap altra activitat de l'àmbit de la cultura popular tradicional es va donar com en els castells, amb la mateixa intensitat o amb la mateixa celeritat.

D'alguna manera, pensant en termes de futur, crec que aquesta seria una actitud fonamental a preservar també; aquest -si se'm permet- saber transformar-se, canviar sent un mateix encara, canviar sent autèntics. Però canviant, al capdavant; és a dir, renovant-nos. No fer-nos esclaus del passat ni del futur, no quedar atrapats en la tradició tal com era, ni tampoc tenir somnis grandiloqüents a partir d'un gir en l'activitat que la pugui arribar a desconnectar d'aquesta autenticitat que ha estat la garantia de la seva continuïtat al llarg de les successives renovacions de la tradició. Fer-se gran, fer-se visibles, fer-se importants, fer-se l'activitat de cultura popular potser amb més capacitat d'atraure l'atenció, fer-se la cirereta de l'àmbit de la cultura popular, però sense perdre ni un bri d'autenticitat. Aquesta capacitat de saber transformar-se em sembla que ha de ser considerat un tresor molt preuat. Aquest sentiment, aquesta voluntat de sumar, aquest sentir que tothom es necessita i, al mateix temps, tenir aquesta clara percepció que cal comptar amb la gent, obrir-nos a la gent. El món casteller no és gueto. El món casteller constitueix potser la part més viva de l'activitat cultural de les classes populars del país. Em sembla que aquest és un element molt important a subratllar.

Pel que fa als valors, no voldria reiterar –tampoc ara- algunes coses que ja ha dit el president González. D'entre aquest valors, jo diria que el més important és segurament el de convocar i animar a la participació. De vegades, quan miro castells en una jornada qualsevol, tens com un sentiment de culpa si no hi participes més activament. Costa limitar-se a fer de simple observador. Aleshores, el que ens passa als que només observem –perquè, a més a més, no som ni àgils, ni forts, ni sabríem ben bé com ens hi hauríem de posar-, és que, en compensació, patim. Alguns patim i estem en tensió, en una mena de solidaritat secreta. Jo pateixo veient castells. I com que m'ho he de justificar d'alguna manera, perquè veig l'altra gent, els que en saben més, que estan tranquils, acabo pensant que aquest patiment deu ser també una forma de participació. De fet, és potser la participació –a l'escala més elemental- en una mena de comunitat, en un miracle efímer. Cada castell, pels que no en sabem i pels que només patim, és una veritable proesa, mena de miracle, carregat i descarregat.

I cada castell és també, d'alguna manera -en això inevitablement repetiré el que deia el senyor González-, un exemple encoratjador de teràpia contra el desànim. Si podem participar en la construcció de castells ambiciosos, i podem ajudar a descarregar-los ordenadament, també hauríem de poder tenir la capacitat col·lectiva d'assumir grans reptes, i sortir-nos-en de moltes maneres. Per això, els castells han esdevingut un model de cultura cooperativa en el sentit més ampli de la paraula. Una part essencial de la popularització dels castells en els cercles intel·lectuals o en el món acadèmic és deguda al fet que representen una forma exitosa de cultura cooperativa, clarament en expansió. Per això se'n fan a alguns altres països. No cal tenir pressa: la primera expansió ha estat per l'interior mateix de Catalunya; després, s'aniran popularitzant arreu.

Ara, els castells ja tenen visibilitat. Hi ha una massa crítica de colles molt notable pel conjunt del país, aglutinen tot un món d'una potència extraordinària i una gran capacitat d'influir. A banda d'inspirar persones, en aquests moments, els castells influeixen associacions i institucions, serveixen de model en l'organització d'algunes empreses, serveixen d'exemple i de banc de metàfores en cursos d'algunes universitats, són utilitzats per part d'experts en coaching o en dinamització social, com va passar en alguns barris de Santiago de Xile... Des de molts punts de vista, també fora de l'àmbit de la cultura popular tradicional, els castells són emprats com un recurs, com un model organitzatiu, com un model cooperatiu. I d'això ens n'hauríem de sentir i ens en sentim perfectament orgullosos. És la culminació d'aquella combinació que deia entre verticalitat i horitzontalitat. Grans reptes, grans fites, entre molta gent, autoorganitzada, disciplinada. Tothom hi val igual, tothom hi cap, ordenadament, planificadament, disciplinadament. Avesats com estem a aquests esports en què el fonamental és la contractació d'un *crack* que proporcioni *desequilibri*, em sembla que el món casteller se situa en l'antítesi d'aquest model de competitivitat. En l'àmbit casteller la clau de l'èxit és el model de cooperació, que busca l'equilibri. Això és el més valuós i més singular que pot exportar el món casteller, a partir de la seva genuïna tradició.

Convé insistir tant com calgui en la idea apuntada del balanç històric plenament positiu. El món casteller ha desplegat una activitat molt exitosa. Des d'unes condicions de partida molt humils, senzilles i, sovint, difícils. I ha estat capaç d'anar superant tots els diversos reptes que s'han anat presentant; mantenint, malgrat les rivalitats i discrepàncies, una considerable harmonia i fins i tot una ampla unanimitat en relació amb les qüestions més substantives.

De cara al futur, si se'm permet exercir des de fora aquesta mirada una mica distant, però còmplice i emocionada, diria que el fonamental seria, en primer terme, prosseguir l'actualització, és a dir, no perdre mai el fil del present. Si el perdéssim ara, no seria culpa de cap règim. Seria només culpa nostra. Ja no hauríem de perdre mai –disculpeu la reiteració– el fil del present. Que no calgui mai més tornar a l'heroisme dels anys més difícils, ni a haver de procedir a actualitzacions sobtades. Mantinguem-nos en aquest vincle virtuós amb el present, en mutació constant, en canvi permanent.

En segon terme, penso que cal extremar la permeabilitat. Cal que el moviment casteller, a tots els nivells, es mantingui extremadament permeable. Ja ho ha estat i ho és, i alguns programes de col·laboració amb l'administració han servit per concretar mesures de transversalitat que han donat molt bons resultats. Moltes colles s'hi van acollir i van desplegar uns comportaments exemplars, per exemple en l'atracció de persones que havien arribat feia més poc temps al país. Diria doncs, també, que serà prioritari buscar la permeabilitat, la cooperació, els lligams, amb la resta del món associatiu i de la cultura popular tradicional, i també amb el conjunt de les classes populars del país i amb la societat en general.

Com a tercer element, suggeriria evitar la desnaturalització. És a dir, procuraria evitar els riscos que, justament com a conseqüència de l'èxit i les temptacions que solen acompanyar-lo, puguin provenir del desdibuixament dels vincles amb el tronc de la tradició. No pas pel que pugui dir, eventualment, la Unesco; sinó per la salut i el vigor

del propi moviment, per la pròpia percepció, per la convicció d'autenticitat i genuïnitat dels castellers i castelleres.

Stefan Zweig, en *El món d'ahir: memòries d'un europeu*, deia al final del seu llibre -em permetran que ho llegeixi, és molt breu-: “Tota ombra és, al capdavall, filla de la llum, i tan sols qui ha conegut claror i fosc, guerra i pau, ascens i davallada, tan sols aquest ha viscut de debò.” Bé, jo diria que els castells, d'arrels populars inequívokes, han sortit de la fosc, han remuntat la davallada, i per tant han viscut, viuen i viuran de debò. No em queda sinó afegir la felicitació: que per molts anys. Per molts anys molt fructífers, per moltes fites celebrades discretament (*keep calm*, que em sembla que és una divisa que el món casteller podria assumir com a pròpia) i per una llarga trajectòria d'exemplaritat com la que han tingut fins ara. L'enhorabona i moltíssimes gràcies.

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

I LA COL·LABORACIÓ DE:

